

I. J. ALTENBACH, oltar Sv. Apostolâ u crkvi Sv. Katarine u Zagrebu

bogata numizmatička zbirka. Muzejsku građu je sistematizirao po uzoru na tadašnje najpoznatije eur. zbirke. Stradala je većim dijelom u požaru, a ostatak je Dubrovačka Republika u sedam kovčega otpremila u Beč za bečku dvorsku zbirku.

LIT.: F. Kulišić, O porodici Natali-Alleti, Dubrovnik, 1906, 37. — V. Han, Nekoliko podataka o jednom dubrovačkom muzeju iz XVIII. vijeka i njegovim vlasnicima, Muzeji (Beograd), 1954, 9. — Ž. Mulačić, O Petru Franu Aletinu, Anali—Dubrovnik, 1960—61. Du. Bč.

ALIKADIĆ, Aida, kiparica (Bosanski Brod, 28. IV. 1961). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1985 (B. Ružić). U svojim skulpturama komornih dimenzija i intimističkih figurativnih odnosa sjedinjuje arhaično i moderno shvaćanje oblika (*Kako se postaje hodač*, 1990; *Na zidu ili valu*, 1991). Izradila ciklus terakota s motivom ljudskih ruku, shvaćenih kao simbolične građevine u prostoru. U slikama koje radi u tehnici tempere usredotočuje se na kompaktan crtež i ograničenu ljestvicu tonova (*Mamica*, 1987). Samostalno izlagala u Krapini i Zagrebu.

LIT.: I. Šimat Banov, Aida Alikadić (katalog), Zagreb 1986. — S. Špoljarić, Aida Alikadić (katalog), Zagreb 1991. Ž. Sa.

ALIŠIĆI, selo kraj Sanskoga Mosta u BiH. Na lok. Crkvina otkriveni su ostaci srednjovj. crkvice (temelji zgrade, fragmenti zvona i crkv. menze). U grobovima ukopanima u crkvi nađen je srednjovj. nakit (naušnice s tri jagode hrvatsko-dalmatinske kulture). Tu su pronađeni i ostaci rim. opeke pa se pretpostavlja da je crkva vjerojatno sazidana na rim. ruševinama.

LIT.: I. Čremošnik, Nalazi nakita u srednjovjekovnoj zbirci Zemaljskog muzeja u Sarajevu, GZMBiH 1951, str. 256. R.

ALLIO (Aglio, Lallo, Delalio), tal. porodica graditelja, koja je u XVI. st. gradila u Hrvatskoj i Štajerskoj. Potječe iz S Italije.

Domenico (Lugano, ? — Graz, 1563). Imenovan 1544. »vrhovnim graditeljem za Unutarnju Austriju i za slavonsko-hrvatsku krajinu«. U Grazu je osnovao svoju graditeljsku školu. Gradi obrambeni sustav Graza (utvrda Schlossberg). Po njegovu se planu utvrđuje Varaždin i obnavlja varaždinski Stari grad. Izrađuje plan i nadzire gradnju nove tvrđave u Ivaniću, vodi nadzor nad gradnjom novoga kaštela u Sisku te tvrđava u Koprivnici i Križevcima. D. je jedan od najistaknutijih vojnih graditelja svoga vremena, koji u naše krajeve prenosi ranorenesansne oblike gornjotal. tipa obrambene arhitekture: rondele (kule kružnoga presjeka) i bastione (višekutne kule). Do danas očuvana njegova djela Landhaus (zgrada štajerskoga sabora) u Grazu i Stari grad u Varaždinu imaju renesansna dvorišta, okružena galerijama sa stupovima i lukovima, te prozore bifore i trifore unutar četverokutnih okvira.

Ivan (Giovanni), zidar i klesar (? — Varaždin, 1593). Imao je sjedište u Varaždinu i bio najbliži suradnik svoga brata Domenika. Radio je u Koprivnici, Križevcima, a najviše u Varaždinu, gdje je pregrađivao Stari grad, 1587—88. gradsku vijećnicu, tzv. Palffyevu kuću i župnu crkvu Sv. Nikole u renesansnom duhu. Također mu se pripisuju mnogi renesansni detalji na nekim kućama u Varaždinu.

Ivan (Hans), član porodice graditelja koja je djelovala u Celju. Poznat po ugovoru koji je sklopio 1671. s groficom Anom Elizabetom Ausperger o gradnji župne crkve Sv. Anastazije u Samoboru (1671—75). Graditelj je gotičko svetište prekrrio baroknim svodom i prigradio mu baroknu lađu sa bočnim kapelama. Uz gl. pročelje s renesansnim portalom diže se zvonik s baroknom kapom. Spajajući stilove od gotike do baroka, graditelj je očito vao svoju stvaralačku ličnost.

LIT.: V. Noršić, O samoborskoj župi i župnoj crkvi Samobor, Zagreb 1943. — R. Kolbach, Steirische Baumeister tausendundein Werkmann, Graz 1961. — M. Ilijanić, Prilog istraživanju renesansne pregradnje varaždinske tvrđe u 16. stoljeću, Godišnjak Gradskog muzeja u Varaždinu, 1961. — Isti, Prilog historijskoj urbanističkoj dokumentaciji Varaždina od postanka do 16. stoljeća, Peristil, 1963—64, 6—7. — A. Horvat, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. — I. Lentić-Kugli, Povijesna urbana cjelina grada Varaždina, Zagreb 1977. — M. Kruhek, Ivanić-Grad, prošlost i baština, Ivanić-Grad 1978. — Isti, Obrambena arhitektura Hrvatske i Slavonske Vojne krajine u 16. stoljeću, Zagreb 1989. L.D.

ALŠAN, nestalo srednjovj. naselje na lijevoj obali Save, II od Bošnjaka. Toponimi *Stari varoš*, *Gradinsko* i *Groblje* pokazuju njegov nekadašnji položaj. U Alšanu se spominju kaštel, franjevački samostan i crkva Sv. Franje. Kaštel je sagrađen u prvoj pol. XIV. st., a samostan nakon 1373. Pečujski biskup Valentin sagrađio je 1376. franjevcima crkvu Sv. Franje u samome mjestu. Naselje je propalo dolaskom Turaka u XVI. st. Bo. Pr.

ALT, Rudolf, austr. slikar (Beč, 28. VII. 1812 — 2. III. 1905). Učenik svoga oca slikara *Jakoba Alta* (1789—1872) i bečke Akademije. Slika vedute staroga Beča (nazvan »bečki Canaletto«), krajolike i vedute po zemljama Austro-Ugarske — osobito po Dalmaciji (Hvar, Šibenik, Trogir, Split, Dubrovnik, Gruž). U njegovim radovima dolazi do izražaja precizan crtež, sigurna tehnika, ukus u odabiru motiva i pleneristički pristup.

LIT.: M. Schneider, Narodne nošnje u slikarstvu i grafici XIX stoljeća, Zagreb 1971. R.

ALTENBACH(ER), Ivan Jakob, varaždinski kipar (druga pol. XVII. st.). Izveo je 1675, prema očuvanom ugovoru, kiparske radove na oltaru Sv. Apostolâ u crkvi Sv. Katarine u Zagrebu. Stolarski dijelovi oltara djelo su Tome Dervanta. Tim su kiparskim radovima stilski srodni kipovi na oltarima Sv. Apolonije, Sv. Dionizije i Sv. Barbare u istoj crkvi. Njegova očuvana djela izvan Zagreba su oltar Žalosne Majke Božje u crkvi u Lepoglavi i dva bočna oltara u kapeli u Dropkovcu. Svojim radovima ulazi A. u red istaknutijih naših baroknih kipara u XVII. st. L.D.

ALTMAN, Josip, arhitekt (Graz, 1837. ili 1838 — 5. II. 1891). Kraljevski nadinženjer i gradski zastupnik u Zagrebu (1885—89). Član Kluba inženjera i arhitekta, njegov potpredsjednik (1884—87) i predsjednik (1888—91). Sa S. Buklom sastavio je *Rječnik njemačko-hrvatskog tehnološkog nazivlja* (Zagreb 1881) i *Građevni pristojbenik* (Zagreb 1882).

LIT.: Josip Altman, Obzor, 1891, 29.

AMBON, povišena govornica u crkvi na spoju svetišta i broda, namijenjena u prvom redu čitanju ili pjevanju biblijskih tekstova u liturgiji. Sastoji se od ovalne, kvadratne ili poligonalne ograde i postolja na kojemu počiva